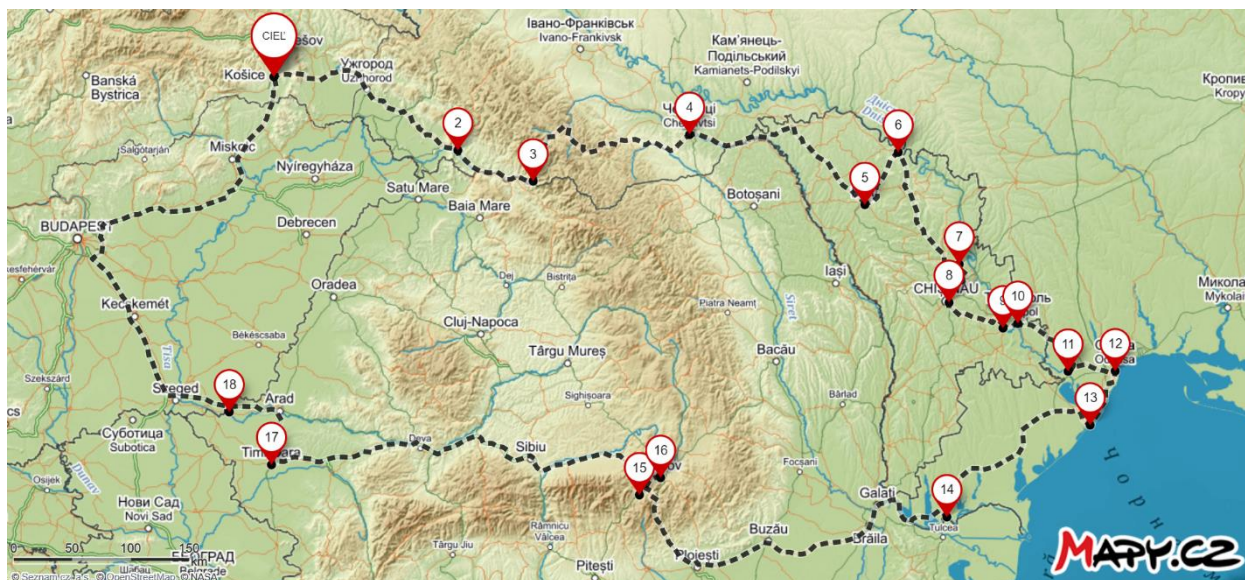

Ústav geografie PF UPJŠ v Košiciach v dňoch 6. – 15. 6. 2018 pripravil pre záujemcov zahraničnú exkurziu. Pod vedením Dr. Novotného, Dr. Kullu, Mgr. Pregiho a Mgr. Ondovej sa tentoraz študenti vydali spoznávať viac či menej známe oblasti východnej a juhovýchodnej Európy. Primárnym cieľom exkurzie bolo upevniť si teoretické vedomosti nadobudnuté počas štúdia priamo v teréne, ale tiež získať nové poznatky o krajinách, regiónoch a geografických súvislostiach v nich, ktoré často unikajú pozornosti verejnosti i odborných kruhov. Počas desiatich dní exkurzie mali účastníci možnosť spoznať prírodné, sociálne, kultúrne, ekonomické, politické či bezpečnostné pomery Ukrajiny, Rumunska a Moldavska, vrátane jeho separatistického regiónu Podnestersko.

Práve Podnestersko bolo najzaujímavejším regiónom z geopolitického hľadiska. Ako súčasť Moldavskej sovietskej socialistickej republiky pri rozpade Sovietskeho zväzu táto entita odmietla uznať osamostatnenie Moldavska, s ktorým sa dokonca dostala do vojnového konfliktu. Ten bol ukončený udelením rozsiahlej autonómie Podnestersku, ktoré dnes de facto funguje ako samostatný, no medzinárodne neuznaný štát. Má vlastnú menu, hraničné kontroly, štátne znaky, parlament, úradným jazykom je ruština a príznačné sú všadeprítomné ruské a sovietske symboly. Najväčší problém však Moldavsko má s prítomnosťou ruskej armády, ktorú sme počas exkurzie viackrát stretli, a ktorá sa napriek opakovaným prisľubom Ruska z územia odmieta stiahnuť.

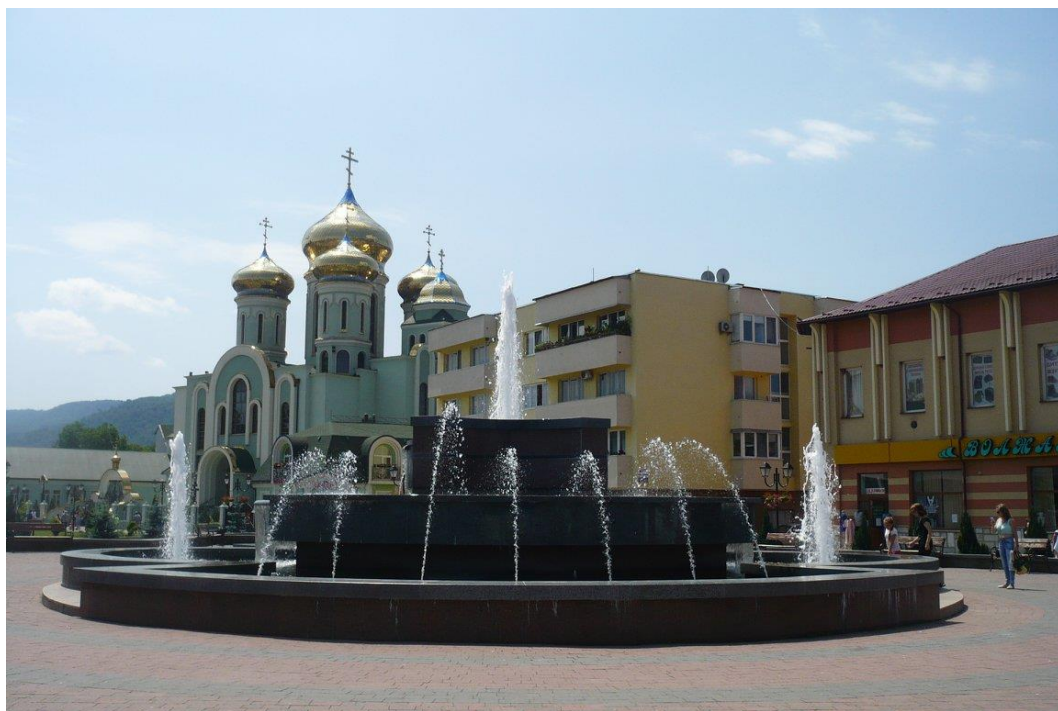
Centrom hospodárskeho, vzdelávacieho, kultúrneho, spoločenského ale i politického diania sú spravidla hlavné mestá, ale aj ďalšie veľkomestá. Okrem hlavného mesta Moldavska Kišiňova, sme počas exkurzie navštívili mestá Chust, ktoré sa po 2. svetovej vojne stalo nakrátko sídlom Československých úradov v Podkarpatskej Rusi, centrum ukrajinskej Bukoviny a významné univerzitné mesto Černovice (Černivci) kde sme boli prijatí dekanom Fakulty geografie, metropolu severného Moldavska Bălți (Bielce), hlavné mesto Podnesterska Tiraspol, hlavné mesto Odeskej oblasti a tretie najväčšie mesto Ukrajiny Odesa, najväčšie mesto

Budžaku a druhé najväčšie mesto Odeskej oblasti Izmajil, jedny z najväčších rumunských a zároveň sedmohradských miest Brašov a Temešvár, ako aj centrum rumunských banátskych Slovákov Nadlak.

Počas exkurzie mali študenti jedinečnú príležitosť vidieť v praxi, ako lokalizačné faktory cestovného ruchu podmieňujú rozvoj tohto odvetvia hospodárstva. Rozvoj horského a podhorského turizmu sme pozorovali pri prekonávaní Karpát na Ukrajine, kde sme sa zastavili aj pri jednom z geografických stredov Európy, ale aj pri prejazde rumunským horským mestom Sinaia. Navštívili sme Sorocu, neoficiálne hlavné mesto moldavských Rómov so špecifickou architektúrou súčasných stavieb, ale aj pre Moldavcov historicky významnou pevnosťou, ktorá zohrala dôležitú úlohu v obrane Moldavského kniežatstva proti Osmanskej ríši. Podobnú, no ešte väčšiu pevnosť sme si prezreli v podnesterskom meste Bender. V Starom Orhei v strednom Moldavsku sme mali možnosť nazrieť do jedinečného komplexu jaskýň a jaskynných kláštorov. V Dolnodnesterskom národnom parku sme z paluby člnov pozorovali unikátnu krajinu Dnesterského limanu. V Odeze sme sledovali rozvíjajúci sa mestský ale aj prímorský turizmus. Ten sme okúsili aj v neďalekom meste Zatoka, ktoré už leží na území Budžaku, kde katastrofálna dopravná infraštruktúra takmer znemožňuje ďalší rozvoj turizmu. V Rumunsku sme sa zastavili aj pri legendami opradenom „Drakulovom“ hrade v meste Bran a nakrátko sme si vychutnali aj pulzujúcu atmosféru stredovekého Brašova a Temešváru.

Z pohľadu geografie hospodárstva boli určite zaujímavé aj exkurzie do vínnych pivníc Mileştii Mici, ktorých sieť vytvára podzemné mesto s celkovou dĺžkou pivníc 200 kilometrov. Z nich je časť zjazdná, o čom sme sa mohli presvedčiť počas takmer hodinovej podzemnej jazdy mikrobusedmi spojenej s odborným výkladom. Pivnice sú zároveň držiteľom Guinnessovho rekordu v objeme skladovaného vína. Víno je jedným z kľúčových exportných produktov Moldavska. Zaujímavá bola aj návšteva medzinárodne etablovanej „koňakovej“ továrne Kvint v podnesterskom Tiraspole. Hoci sme zväčša prechádzali územím chudobných regiónov, účastníkov opakovane pútala poľnohospodársky veľmi intenzívne využívaná krajina. Zhodnotili sme aj význam prístavov v Odeze či Izmajili, ako dôležitých dopravných uzlov.

Okrem základných fyzickogeografických vlastností precestovanej krajiny poskytla exkurzia účastníkom možnosť získať viaceré jedinečné zážitky aj z tohto aspektu geografie. Prešli sme popod najvyšší vrch Ukrajiny Hoverla, v lokalite Starý Orhei sme pozorovali útesy a jaskynné systémy, ktoré vyerodovala rieka Răut v mäkkých vápencoch usadených na dne tzv. Sarmátskeho mora pred približne 14 miliónmi rokov. Jedinečné rastlinstvo a živočíšstvo, ale aj hydrologické pomery ponúkajú Dolnodnesterský národný park na severnom okraji Dnesterského limanu. Z druhej strany limanu sme zase pozorovali systém piesočných kôš, ktoré oddeľujú samotný liman i menšie zátoky od Čierneho mora. Z pahorkov nad mestom Izmajil sa nám naskytl výhľad na rozsiahlu Deltu Dunaja, ktorú od nás oddeľovalo najsevernejšie – Kilijské rameno Dunaja.

Obr. 2: Mesto Chust na sklonku 2. svetovej vojny nakrátko plnilo funkciu československej Podkarpatskej Rusi. Napriek chudobe dnes dýcha príjemnou a živou atmosférou.

Obr. 3: Pri mestečku Dilove v údolí rieky Tisa je od roku 1887 vytýčený geografický stred Európy. V tom čase oblasť patrila Rakúsko-Uhorsku, neskôr Československu, ZSSR a od roku 1991 Ukrajine. Starý slovenský názov obce je Tribušany Biely Potok.

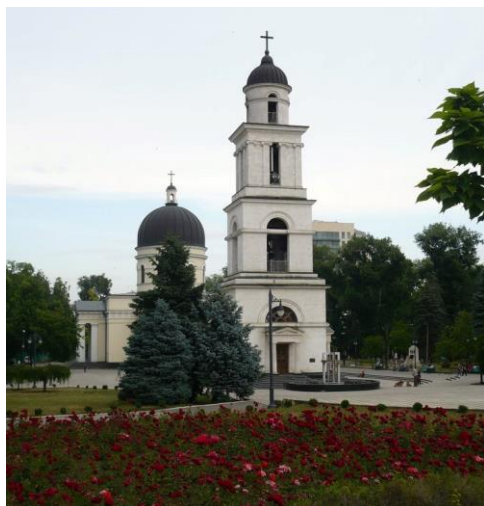
Obr. 4: V historickej budove Černovickej univerzity zapísanej v zozname UNESCO sídli aj Fakulta geografie, s ktorou má Ústav geografie UPJŠ nadviazanú spoluprácu. Po obhliadke nás prijal aj dekan V. P. Rudenko.

Obr. 5 a 6: Historický a archeologický komplex Starý Orhei (Orehiul Vechi) s jaskyňami a podzemnými a povrchovými klášťami

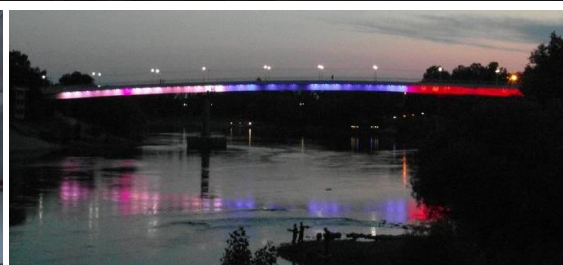
Obr. 7-9: Prehliadku vinárskeho komplexu Milești Mici sme začali pri ikonických vínnych fontánach, neskôr sme sa premiestnili do siete vínnych pivníc, z ktorých časť sme si pozreli z paluby mikrobusev.

Obr. 10-12: *Moldavská metropola Kišiňov očarila množstvom zelene, priateľskou atmosférou, upravenými parkami i nočným životom. Počas prehliadky mesta sme neobišli ani slovenskú ambasádu.*

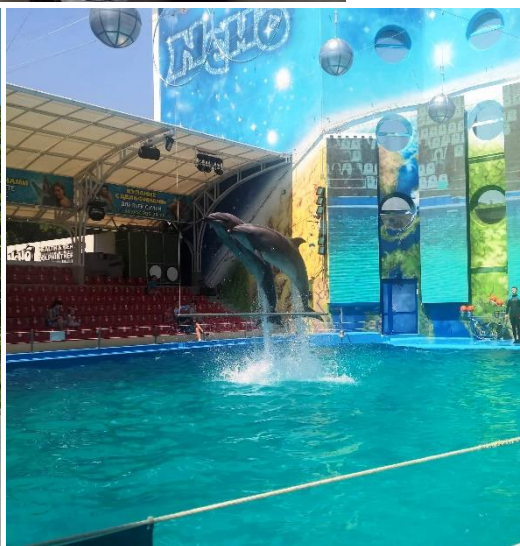
Obr. 13-15: *Hoci mesto Bender leží na pravej strane Dnestra, je pod správou Podnesterska, o čom svedčia aj všadeprítomné podnesterské symboly. V meste sme navštívili významnú moldavskú pevnosť.*

Obr. 16-19: Už vstup do Tiraspolu dáva jasne najavo, že ide o hlavné mesto medzinárodne neuznaného štátu, ktorý sa stále cíti byť súčasťou ZSSR. Typickým obrazom mesta je budova parlamentu s majestátnou sochou Lenina v popredí. Mesto je plné štátnych symbolov a farieb ZSSR, Ruska a Podnesterska, nie však Moldavska. Napriek špecifickej politickej situácii má mesto aj príjemné zákutia, a to najmä v okolí Denstra, ktorého piesčité pláže vytvárajú priam prímorskú atmosféru. V meste sídli aj prestížny výrobca destilátov, vína a kvalitného brandy (koňaku) Kvint, v ktorého výrobnom závode sme absolvovali exkurziu.

Obr. 20-21: Plavba nám poodhalila rozmanitosť fauny i flóry Dolnodnesterského národného parku.

Obr. 22-26: Odesa nás privítala mnohými kontrastmi. Krásne udržiavané pamiatky ako Potemkinovské schody (hore), opera (vľavo v strede), ktorú navrhli rovnakí architekti ako historickú budovu Slovenského národného divadla v Bratislave, pamätník Kataríny II (vľavo dole) – zakladateľky Odesy, či známe akvárium a delfinárium Nemo (vpravo v strede), pláže s rozvinutými službami, veľkolepé bulváre a nočný život je v silnom protiklade s chátrajúcou verejnou dopravou a dopravnou infraštruktúrou či rozpadajúcimi sa architektonickými skvostmi ako napr. Dom Alexandra Russova (vpravo dole).

Obr. 27-28: Po ruskej anexii Krymu sa rozvoj prímorského cestovného ruchu na Ukrajine sústreďuje do Odeskej oblasti, čoho svedkami sme boli aj v stredisku Zatoka ležiacom na kose oddelujúcej Dnesterský liman od Čierneho mora.

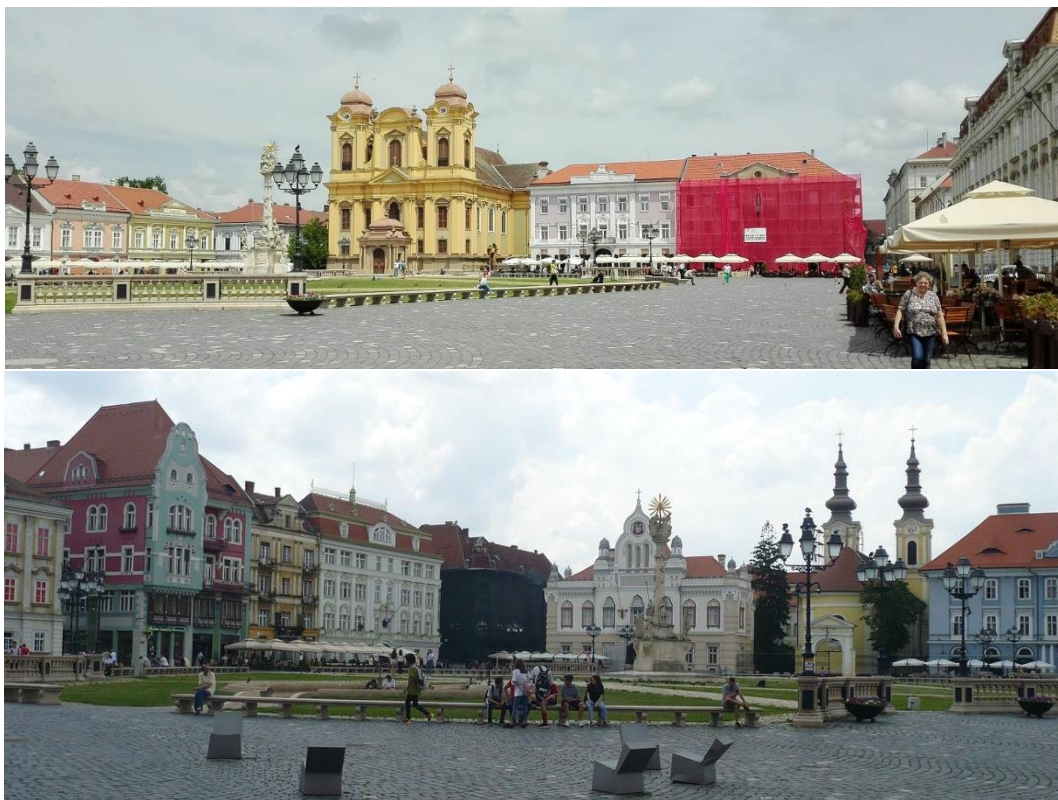
Obr. 29-30: Katastrofálny stav cestnej infraštruktúry v Budžaku je silným determinantom rozvoja cestovného ruchu i hospodárstva ako takého. Aj napriek stavu ciest sa nám vďaka zručným vodičom podarilo bezpečne doraziť do príjemného a rozvinutého prístavného mesta Izmail, ktorý leží na brehu Kilijského ramena Dunaja a z okolitých pahorkov poskytuje krásny výhľad na rumunskú Deltu Dunaja.

Obr. 31: *Mnohých účastníkov potešila zastávka pri „Draculovom“ hrade Bran.*

Obr. 32: *Večerný Brašov prekvapil pulzujúcim veľkomestským životom, plnými kaviarňami, čistotou a priateľskou atmosférou.*

Obr. 33-34: Multietnicita a multireligiozita Sedmohradska sa odráža aj na architektúre Temešváru.

Obr. 35-38: V Nadlaku, centre banátskych Slovákov v Rumunsku sme si prezreli Dom nadlackých Slovákov (vľavo hore). O ich prítomnosti v meste svedčí nielen slovenské Lýceum J. G. Tajovského (vľavo dole).